

UZASADNIENIE

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Konstantego Prusa w Rybniku jest samorządową instytucją kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury pod nr 1/92. Zgodnie z art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach organizatorem ww. jednostki jest Miasto Rybnik. W świetle art. 13 ust. 1 powyższej ustawy organizator może dokonywać połączenia, podziału lub likwidacji bibliotek. Zgodnie z art. 13 ust. 2 organizator jest zobowiązany na 6 miesięcy przed dniem wydania aktu o połączeniu, podziale lub likwidacji podać do publicznej wiadomości informację o swoim zamiarze wraz z uzasadnieniem. Obowiązek ten dotyczy także zmiany statutu biblioteki w części dotyczącej zakresu działania i lokalizacji filii biblioteki. Wykaz filii bibliotecznych wchodzących w skład ww. instytucji stanowi załącznik nr 1 do uchwały 368/XXVII/2012 Rady Miasta Rybnika z dnia 24 października 2012 r. w sprawie nadania statutu Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Konstantego Prusa w Rybniku. Jednocześnie art. 13 ust. 4 ustawy o bibliotekach nakłada na organizatora obowiązek zasięgnięcia opinii jednostki sprawującej nadzór merytoryczny nad działalnością biblioteki, którą w tym przypadku jest Biblioteka Śląska w Katowicach. Zakres i metody działalności Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rybniku zmieniały się z biegiem czasu wraz z rozwojem teorii i praktyki bibliotekarskiej, jak też wzbogacały pod wpływem różnicujących się i wzrastających oczekiwań środowiska. Efektywność wykonywanych zadań zawsze była i będzie nadal uzależniona od kondycji finansowej biblioteki, kompetencji kadry, warunków lokalowych, wartości zbiorów i wyposażenia w odpowiednie narzędzia pracy. Czynnikiem decydującym o sprawnym działaniu jest właściwa organizacja tegoż działania. W wypadku biblioteki dotyczy ona dwóch układów: struktury i organizacji pracy w Bibliotece Głównej oraz sieciowej organizacji 20 filii bibliotecznych rozlokowanych na terytorium miasta. Gruntownej reformy organizacyjnej i funkcjonalnej wymaga sieć filii bibliotecznych. Jeśli jej nie podejmiemy, to pomimo niewątpliwych dotychczasowych osiągnięć w upowszechnianiu czytelnictwa w przyszłości grozi tym placówkom alienacja

z procesu transformacji do społeczeństwa informacyjnego oraz osłabnie społeczne zainteresowania ich usługami. Filie staną się mniej potrzebne niż obecnie. Jest rzeczą oczywistą, że biblioteki publiczne nie mogą koncentrować się wyłącznie na roli organizatora dostępu do źródeł wiedzy, lecz powinny również kontynuować działalność na rzecz intelektualnego i duchowego rozwoju swoich czytelników. W tej bowiem kwestii nie są w stanie ich zastąpić zautomatyzowane ośrodki informacji, a jest ona bardzo ważna i w przyszłości na pewno nie straci na znaczeniu. Winny zatem wzbogacać swój udział w kreowaniu życia kulturalnego lokalnych społeczności i ze szczególną troską programować ofertę dla dzieci i młodzieży. Istniejąca obecnie w Rybniku sieć filii bibliotecznych, z przewagą małych placówek funkcjonujących często w nieodpowiednich warunkach lokalowych, nie będzie w stanie sprostać w przyszłości różnicującym się potrzebom czytelniczym. Wniosek pojawia się jeden - potrzeba zreorganizowania sieci filii bibliotecznych według jasnej i odpowiadającej współczesnym wymogom koncepcji, która określi model funkcjonalno-organizacyjny bibliotek, warunki lokalowe, liczbę placówek i ich rozmieszczenie na obszarze miasta. Biblioteka zamierza zrealizować koncepcję jednolitej sieci filii bibliotecznych, co oznacza, że tworzyć ją będą placówki o podobnym standardzie usług, zbiorów, lokali i wyposażenia, rozlokowane w poszczególnych dzielnicach miasta w liczbie proporcjonalnej do liczby mieszkańców i uwzględniające kwestię dostępności. Będzie to zatem sieć składająca się z bibliotek zorganizowanych według jednego modelu, zarządzana centralnie poprzez Dział Sieci Bibliotecznej Biblioteki Głównej z zachowaniem określonej autonomii programowej placówek, podyktowanej zwłaszcza lokalnymi potrzebami.

Dostrzegając zagrożenia i szanse Dyrektorka Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Konstantego Prusa w Rybniku wystąpiła z wnioskiem do Prezydenta Miasta Rybnika o uruchomienie procedury reorganizacji sieci filii bibliotecznych, ze względu na zmieniające się potrzeby czytelnicze, ale również chęć modernizacji bazy bibliotecznej. Celem wprowadzenia zmian w rybnickim systemie sieci bibliotecznych jest inwestycja w kulturę oraz standaryzacja w zakresie podniesienia jakości świadczonych usług. Dąży się do stworzenia - zamiast niewielkich pomieszczeń standardowych wypożyczalni generujących z roku na rok co raz większe (w 2024 r. - 823.480 zł, a planowany na 2025 r. - 988.176 zł) o niewielkiej liczbie książek (często w małych filiach nie można zwiększać księgozbioru z powodu słabych stropów) - miejsc spotkań, w których rybniczanki i rybniczanie będą mogli nie tylko wypożyczyć i oddać książkę, ale również wziąć udział w spotkaniach,

warsztatach, kursach, lekcjach bibliotecznych.

Zakres uchwały obejmuje:

- 1) połączenie trzech filii w dzielnicy Maroko-Nowiny: nr 18 przy ul. Wawelskiej 11 (10 m²), nr 18 na ul. Orzepowickiej 14B (40,10 m²) oraz nr 6 przy ul. Dąbrówki 3B (61 m²), w jedną nowoczesną 175 m² filię przy ul. Chabrowej 7, spełniającą wymogi dostępności, której powierzchnia, układ funkcjonalny oraz przestrzeń zewnętrzna pozwoli na pełną realizację zadań,
- 2) likwidację filii nr 13 mieszczącej się na ul. Górnośląskiej 138, która znajduje się na pierwszym piętrze prywatnego budynku będącego w złym stanie technicznym, niedostosowanego do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, co przekłada się na znaczny koszt utrzymania filii (56.280 zł rocznie) oraz niską liczbę czytelników (285 zapisanych). Ponadto w dzielnicy Niedobczyce znajdują się obecnie dwie filie - nr 13 oraz nr 10 przy ul. Barbary 22E, znajdujące się w odległości 900 m od siebie. Zatem likwidacja filii nr 13 nie spowoduje utrudnień dla czytelników w zakresie dostępu do księgozbioru. Tym bardziej, że filia nr 10 przy ulicy Barbary zostanie powiększona do 200 m²,
- 3) likwidację filii nr 22 przy ul. Ignacego Mościckiego 15 w Niewiadomiu. Powodem likwidacji oddziału jest niewielka liczba czytelników (191 zapisanych), lokalizacja filii w budynku niedostosowanym do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, jak również niewielka odległość (2,6 km) od filii w Niedobczycach.

Warto zauważyć, że zaproponowane zmiany zostały omówione z kierownikiem Działu Instrukcyjno-Metodycznego Biblioteki Śląskiej podczas wizyty studyjnej w Rybniku. Projekt został również przedstawiony pracownikom rybnickiej biblioteki, przedstawicielom rad dzielnic oraz dyrektorom instytucji kultury. Dodatkowo w celu wyjścia naprzeciw oczekiwaniom klienta oraz minimalizacji utrudnień dla czytelników w dostępie do księgozbioru, biblioteka rozszerzy akcję "Uwaga, jedzie książka" skierowaną do osób starszych i z niepełnosprawnościami w Rybniku, zwłaszcza w dzielnicach, w których nie ma filii bibliotecznych. W wyniku planowanej reorganizacji nie nastąpią zwolnienia pracowników biblioteki. Jednak stan zatrudnienia zmniejszy się o 2,5 etatu w związku z przejściem na emeryturę bibliotekarek. Księgozbiory likwidowanych filii zostaną rozdysponowane według potrzeb pomiędzy siedzibę główną biblioteki i pozostałymi filiami i wzbogacą ich księgozbiory. Sieć jednolicie zorganizowanych filii bibliotecznych o określonej liczbie placówek jest wariantem optymalnym i docelowym, a jego realizacja z uwagi na kwestie lokalowe i finansowe będzie przebiegała stopniowo i trwała w dłuższej

perspektywie czasowej. W miarę powstania bibliotek według określonego standardu likwidowana będzie część dotychczasowych filii. Zaplanowany proces ewolucyjny pozwoli na złagodzenie negatywnych odczuć części czytelników przyzwyczajonej do obecnego stanu rzeczy.